

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙЦИ

Брой 12 • год. ХСIII • 19 юни 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ВАНЯ ИВАНОВА

На 2 юни делегация на СТДБ, в която влизаха зам. председателят на съюза Милен Люцканов, председателите на тракийските дружества в Поморие-Елена Мурджева и на Сливен-Кирил Киряков, членове на Върховния комитет на СТДБ, както и Ваня Иванова, редактор на сайта на съюза, посетиха Рим. Групата пристигна във Вечния град в деня, в който Италия празнува националния си празник с традиционен военен парад и полагане на лаврови венци край гроба на Незнайния воин на площад „Венеция“. На този ден през 1946 г. италианците са отрekli монархическата система и са избрали републиканска форма на управление.

В българския календар 2 юни е ден, в който свеждаме глави и коленичим, за да отдадем почит на загиналите за свободата на Отечеството. Делегацията на СТДБ в Рим почете празника като поднесе, вече по традиция, венец пред паметника на Капитан Петко Войвода. От декември 2004 г. бюстът му стои редом със статуята на Гарибалди на легендарния хълм „Джаниколо“ (хълмът на гарибалдийци) над Рим, заедно с други съратници на Гарибалди от различни страни. За минута сведохме глави пред паметника и в този миг мълчание беше събрана огромната признателност на тракийци към Капитан Петко Войвода, посветил живота си на възвишения идеал за освобождението на българите от Беломорието и връщането им в пределите на Отечеството, за свобода и независимост на България и на Балканите. Припомнихме си участието му в Критското въстание, в което легендарният български войвода се сражава редом с Джузепе Гарибалди за освобождение на Крит – един уникален случай в историята на освободителните борби, когато италианец и българин се борят рамо до рамо за свободата на друг народ.

На хълма над Вечния град с огромно вълнение осъзнахме, че редом с останалите гарибалдийци Рим е приел и признал великото дело на легендарния български войвода. Тази година

В изпълнение на план-програмата на СТДБ

Тракийци отново в Рим

на 2 юни, заедно с тракийци пред паметника на Капитан Петко Войвода застанаха и представители на българското посолство в Рим, за да засвидетелстват почит и преклонение пред борците за свобода. Седмица преди това официалната българска делегация, водена от служебния премиер Сергей Райков, за първи път включи паметника на Капитана в своя маршрут и почете паметта му с венец.

Следващата спирка на делегацията от СТДБ беше площад „Торвалдсен“, на който в близост до парка „Вила Боргезе“ извисява ръст паметникът на Иван Вазов. Пред бронзовия монумент тракийци се срещнаха с ученици и учители от българското училище в Рим, дошли да речитират стихове на Патриарха на българската литература. Директорката на училището сподели колко е горда, че възпитава и поддържа българския дух и традиции, преподавайки български език, литература и история на наши деца, живеещи в Рим.

В ранния следобед българската делегация се отправи към площад „Навона“, на който един срещу друг са разположени внушител-

ното бароково творение на Николо Салви – „Фонтан ди Треви“ и църквата „Св. Викентий и Анастасий“, предоставена от папа Йоан Павел II в определени дни на българската православна общност в Рим.

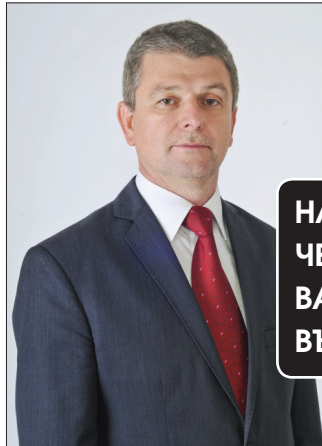
Българска реч и двама свещеници, извършващи богослужение на открито пред затворения храм, опасан с въжета, привлече вниманието ни. Многобройните туристи, преминаващи през площад „Навона“ също гледаха с любопитство и неразбиращи погледи богослужението. Така внезапно се изправихме пред един от проблемите, с които се сблъсква българската общност в Рим. Оказа се, че нашите сънародници не могат да използват пълноценно Божията обител, окупирана и затворена от румънски свещеник. Под претекст, че е пратен от Ватикана, за да отговаря за храма, той в продължение на две години пречи на нормалната работа на българската църковна общност. Отец Климент Бобчев разказа, че църковната община на практика е била принудена да прекрати богослужебната, духовната и училищната си дейност в храма и вече се чуди откъде

да търси помощ за решаването на проблема.

Делегацията от Съюза на тракийските дружества прие присърце молбата на българската църковна общност да помогне за отваряне на църквата „Св. Викентий и Анастасий“ за българите.

В краткото време, с което разполагаше, българската делегация все пак успя да посети някои от символите на Рим – Пантеонът, Капитолията, Колизеумът. Спряхме и в базиликата „Сан Клементе“, съхранила тленните останки на Свети Константин-Кирил Философ. Посетихме също църквата „Св. Петър“ и Ватиканските музеи, в които е съсредоточено невероятно културно и историческо богатство, свидетелстващо за развитието на хилядолетна цивилизация.

На тръгване от Рим си обещахме да помогнем, до колкото можем, Божията обител „Св. Викентий и Анастасий“ отново да стане дом на българите във Вечния град. Защото, ако е вярна метафората, че всички пътища водят към Рим, не може да няма път, водещ до отварянето на храма за нормална работа на българската църковна общност.

Доц. д-р Христо Бозов

НАДЯВАМ СЕ, ЧЕ ИЗБОРЪТ НА ВАРНЕНЦИ ЩЕ ВЪРНЕ НАДЕЖДАТА

На стр. 3

Победата на българското войнство над турската армия преди сто години, върхът на която бе епопеята при Одрин, е славна страница в родната история. И никой не оспорва това. Освободителната Балканска война доведе до освобождението на подписаните ни братя и сестри и ни доближи до лелеяното национално обединение. Но за кратко. Обещаният от Лондонския мирен договор /17 май 1913 г./ „вечен мир и приятелство между Н.В. импера-

ки български села в Одринско. Кървавата касапница се пренася в Беломорска Тракия, където са опожарени 22 български села и избити хиляди. За тия страшни събития разказва прочутото изследване на акад. Любомир Милетич, допълва я излязлата наскоро книга на Стоян Райчевски „Етническото прочистване на българите и Източна и Западна Тракия и Мала Азия (1903-1913-1923)“. Годици наред нямаше ред в учебниците по история за разорението на тракийските българи. Нищо, че почти във всеки град имаше бежански

Несретна бежанска съдба

тора на отоманите и Т. Величества съюзените владетели“ така и не се състоя. Лондонският договор предостави на България територия от 180 000 кв. км., в която вече влизаха и Източна Тракия с Одрин и Лозенград, и Западна Тракия, „безспорната зона“ от Македония, Беломорието от Енос до Солун, заедно с Родопите. Но във от тази „карта на мечтите“ остана „спорната зона“ от Македония, която става и „ябълката на раздора“. Още се чуда и се мая как не можаха да се намерят политици да възпрат Цар Фердинанд с налудничавата му мания за завладяване на Цариград и маниакалната надменност, с която хвърли страната в безумната война с довчерашните съюзници. И така бе попарена дълговечната мечта на българите за обединение. Не само, че лондонската карта не стана реалност, но по нареждане на София българските войски напуснаха Източна Тракия и се отправиха към Македония. Това бе добре дошло за турската армия и башибозукът, които преминаха линията Медия-Енос, установена за граница по Лондонския договор. И в началото на юли 1913 г. започна реокупацията на Одринска Тракия с цел българското население да бъде окончателно изстребено, разграбено и прогонено оттам. Така започна първият геноцид, първото етническо прочистване в Европа през XX век. Унищожени са всич-

• Тодор Корув

квартал, и аз от дете съм слушал покъртителните разкази на старите мъже манастирци, сачанлийци, доганхисарци, калейджидерци... А жените им пееха песни, в които народът бе вкарал своята бежанска ория. Раните още не бяха зараснали. Та то не е било толкова отдавна, още ходеха по земята тракийски войводи, виждал бях на живо Яни Попов в Ивайловград и Димитър Маджаров в Кърджали.

Сега за тази събития може да се говори свободно и искрено, а не притворно почитаме паметта на 60-те хиляди убити наши сънародници в Източна и Западна Тракия, припомняме си несретната съдба на 350-те хиляди бежанци, прогонени силом и загубили домовете си, имотите и имуществото си. И въпреки че държим на девиза си „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“, нито за миг не се отказваме от исканията за справедливо уреждане на имуществените права на тракийци.

ПРОФ. ИВАН ФИЛЧЕВ

Предпоставките за Междусъюзническата война бяха заложени още при подписването на съюзните договори между балканските страни. Така в българо-сръбския договор от 29.II.1912 г. се предвижда разделяне на територията на Македония на три части: българска, сръбска и „спорна зона“, чиято съдба ще се решава след края на войната. В договора с Гърция обаче не се предвиждат никакви териториални претенции от двете страни. При разпределение на военните сили за действия на отделните фронтове се допускат много несъответствия. Предвижда се основните сили на България да действат в Източна Тракия, където се намира столицата и Босфора и турската съпротива ще бъде най-силна и ожесточена, а сръбските и гръцките войски се съсредоточават изключително в Македония, където неприятелските войски са по-слаби и малобройни. Това позволява на съюзниците да освобождават и завладяват предварително значителни части от територията на Македония. Това тяхно предимство се открива в края на войната и при сключване на Лондонския мирен договор, в който не се посочва как ще се разпределят отстъпните от Турция територии. Още повече, че Сърбия предварително прави декларация, че не се чувства повече обвързана с българо-сръбския договор. Още по-големи бяха и претенциите на Гърция, която не се задоволява вече със Солун, а иска егейския бряг и островите, Егейска Македония и Битоля. Двете страни възприемат древния римски принцип: където са стъпили техни войски, земята става тяхна. И до колкото България нямаше свои значителни войски в Македония, тя не можеше да разчита на съответни територии там.

Въпреки че в Лондонския договор се говори за настъпването на вечен мир между турския император и балканските владетели, този мир не продължи даже един месец. Вината за това е и на българското политическо и военно ръководство. То трябваше да направи задълбочен анализ на положението на Балканите и в Европа и да предприеме тогава съответните действия. Още повече, че то можеше да разчита и на арбитража на руския император. За съжаление то възприе силовите методи и смяташе, че с внезапен военен удар

Междусъюзническата война - трагедията на България

ще вразуми несговорчивите съюзници. Този удар обаче се оказа фатален и вместо мир постави началото на Междусъюзническата война на България със Сърбия, Гърция и Черна гора.

Още от началото на войната България почувства затруднения, тъй като нейната армия бе понесла значителни загуби в хора и материална част в тежката за нея Балканска война. Чувства се недостиг на офицерски и подофицерски кадри, съвременно оръжие и техника. В същото време армията на Сърбия и Гърция са със запазен числен състав от 360 000 и 200 000 души, снабдени със съвременен въоръжение и морски флот.

Петър Абрашев, тогавашен министър на правосъдието, в своя дневник от 26 юни пише: „Крачим към катастрофа. Воювахме, за да вземем Македония. Сега водим втора война, за да я загубим. Историята ще се чуди на България и на нейния гениален цар Фердинанд. Ужас обзема човека при мисълта, че съдбините на България са държали хора картографи.“

Не е необходимо да се спираме по-подробно на хода на военните действия на отделните фронтове. Ще посочим само устрема и самоотдайността на бойците от 4-а и 2-а български армии, които оказаха достойна съпротива на сръбските и гръцките войски. Както и героите записани в паметта на бойната слава при Криводол, Султан тепе, Калиманци, Кресненското дефиле и др. Но силите са неравностойни и българската армия не може да постигне повече. Освен това непредвидено и неочаквано сме сполетени от два коварни удара.

На 1 срещу 2 юли 1913 г. румънските войски без обявяване на война, са прехвърлени на българската територия през Дунав и без да срещнат никаква съпротива, към средата на месеца достигат до Саранци и Пирдоп. Окупирана е не само Южна Добруджа, но и почти цяла Северна България. Създава се сериозна заплаха за София

и от обкръжаване на българските войски, които действат към Ниш. Стратегическото положение на войските бързо се влошава.

Създадената обстановка насърчава и агресивните действия на турските войски - прекият причинител и виновник за трагедията на тракийските българи. Първоначално Турция заявява, че нейните части ще заемат линията Мидия-Енос. Но като преценяват тежкото положение на България и незаинтересоваността на Великите сили от войната турското правителство решава със сила да измени Лондонския договор в своя полза. Още повече, че не очаква сериозна съпротива от българска страна, тъй като българските войски от Тракия са изтеглени в Македония.

На 2/15 юли главните турски части преминават линията Мидия-Енос и продължават на запад своя поход в три колони. Централната колона достига Одрин и бързо го завладява, той като малкото български войски през нощта са го опразнили. След това турските войски бързо завладяват Димотика, Софлу, Свиленград, а отделни части навлизат към Родопите и Странджа планина.

Българското население в Източна Тракия изпада в паника. То търси и не намира никъде спасение. Единственият изход е бързото му изселване в свободна България. Навлизането на турските войски в български селища е съпроводено с грабежи, избивания, разорение и етническо прочистване, описани по безспорен начин от акад. Л. Милетич.

Завършването на Междусъюзническата война се ознаменува с Букурещката конференция и подписан договор за мир на 28/10 август 1913 г. между България, Сърбия, Гърция, Черна гора и Румъния. Там се утвърждават и териториите, които всяка страна получава след края на войната, а именно: Гърция получава Северен Епир, Южна Македония, част от Западна Тракия, Халкидическия полуостров

Подписването на Букурещкия договор

ров заедно със Солун и редица острови, общо 58.057 кв. км. Или общо увеличава територията си с 97%, а населението си с 67%.

Сърбия - Косово, по-голяма част от Македония, съответно 38.040 хил. кв. км или увеличава територията си с 80%, а населението си с 41%.

Черна гора увеличава територията си с 5.876 кв. км. Или 65%, а населението - с 57%.

Румъния без каквото и да е участие във войната с Турция получава Южна Добруджа с Тутракан, Силистра и Балчик - общо 7.696 кв. км. И население 353.600 души.

България въпреки главния си принос за разгромяване на Турция трябва да се примири с Пиринска Македония, Струмишко, част от Западна Тракия и от Източна Тракия с пристанище Дедеагач или 15.481 кв. км. С население от 723.850 души. Или увеличава територията си със 17%, а населението си с 8%. Изводите всеки може да си направи сам.

Ген. лейт. Иван Фичев, който е член на българската делегация в Букурещ, пише: „Унижението, на което се излагахме, беше ужасно и всеки чувствителен човек не може да не изпитва болезнени усещания. От победители, покрити със слава, сега отиваме в Букурещ да спечелим благоволенieto на нашите противници, които по най-непочтен начин се готвят да ограбят родните ни краища... Катастрофата дойде когато

народът вярваше в триумфа“.

Мирният договор между България и Турция се подписва на 16/29 септември 1913 г. в Цариград. С този договор се уреждат териториалните и други спорове между двете страни. По тези документи малко се говори в нашата историческа литература, въпреки че Турция тихо и мълком си урежда заграбването на Източна Тракия, а България понася неизмеримо по-големи териториални и човешки щети. „При сключването на Цариградския договор“ пише Л. Милетич - турското правителство по прикрит начин се е старало да узакони масовото изгонване на всичко българско, свързано с безвъзмездното заграбване на недвижимите му имоти. Българското правителство не смее да отвърне със същата мярка - да изгони цялото турско население от новите земи и да му заграби имотите“.

Турция самоволно нарушава Лондонския договор, като се съгласява да отстъпи на България само малко територии в Свиленградско, Царевско и Малкотърновско, а завладява значително пространство на запад от р. Марица. Със съгласието на българските делегати, подписали договора - ген. М. Савов, Г. Д. Начович и А. Тошев - те придобиват правото да не допускат българско население на 15 км. от границата между двете страни, като се извършва размяна със съответното турско население.

В член 2 на Цариградския договор подробно се описва граничната линия между двете страни. Декларира се също така, че българските общини ще се ползват със същите права, признати и за другите християни в Османската империя. Признава се правото на собственост върху недвижимите имоти на всички българи, както и на свободно пребиваване и пътуване в страната. Но на практика на нито едно българско семейство не се разрешава да се завърне в родното си място. За съжаление този въпрос не е поставен с необходимата острота и по време на заседанията от българските делегати.

Видно е, че са подписани два грабителски диктата и се дава простор на своеволията над българското население в Македония, Тракия и Добруджа. Преките виновници за трагичните последици след Балканската война са известни. На първо място това е цар Фердинанд, който въпреки националните интереси на страната провежда прогерманска политика. На второ място това са правителството и военното командване, които ясно виждат предстоящата катастрофа, но не се противопоставят на личния режим на Фердинанд и става съучастници в покушението над българския народ. А безсмислено пропиляните блестящи възможности на България ще тегнат завишаги на следващите поколения, включително и до наши дни.

ДОЦ. Д-Р ХРИСТО БОЗОВ, кандидат за кмет на Варна

-Г-н Бозов, известно е, че във Варна живеят много от наследниците на прокудените от родните земи тракийски българи. Какво мислите за тракийската кауза днес?

-След Руско турската война от 1877-1878 г. Варна става важно средище в националноосвободителните борби на тракийските българи от Одринско, тъй като тук се заселва многобройна емиграция. Нейни представители създават на 12 май 1896 г. тракийско дружество „Странджа“, с което поставят основите на организираното тракийско движение, чиито приемник днес е Съюзът на тракийските дружества в България (СТДБ).

Варненското тракийско дружество като част от СТДБ, достойно носи името на легендарния Капитан Петко Войвода, развива културно-просветна дейност, работи за популяризиране на тракийското културно и историческо наследство. За съжаление проблемите на мнозинството български граждани като безработица и липса на социална перспектива съпътстват живота и на живеещите във Варна тракийски българи, които имат и проблеми, наследени от историята, свързани с техните нерешени имуществени права.

Във връзка с това считам, че тракийската кауза е изключително актуална днес, 100 години след Балканската война и нарушаването на Лондонския договор от Турция, чиито войски нахлуват в българските земи, избиват огромна част от населението, обсебват имотите му, а останалите живи бягат от родните си домове, за да намерят спасение в български градове, един от които е Варна.

Държавата ни е в дълг към тракийци и техните проблеми. Считам, че всеки управленец, без значение от поста, който заема, трябва да даде своя принос за решаването на проблема и да съдейства за по-широкото популяризиране на богатото тракийско културно наследство като част от българската култура.

Според мен много важно за тракийските българи, както впрочем и за всички останали българи, е развитието на отношения на сътрудни-

чество и партньорство с държавните институции и с ръководствата на общините. Отговорно заявявам, че ако бъде избран за кмет на Варна, ще установя партньорски отношения с организацията на тракийските българи, ще съдействам при отбеляване на значими дати и събития от историята на тракийското движение, при организацията и провеждането на различни културни мероприятия, свързани с тракийски инициативи.

-Във Варна протестите от пролетта бяха едни от най-силните. На какво се дължи недоволството на

развиващ се, духовен и сигурен град.

Надявам се предстоящите кметски избори и изборът на варненци да им върне надеждата, че ситуацията в нашия град може да се промени към по-добро и многобройните проблеми на хората в морската столица да получат шанс за разрешаване.

-Състоянието на инфраструктурата в града ли е най-належащият и тежък проблем пред градската управа?

-За съжаление не е само инфраструктурата. Варненци сами структурираха про-

Надявам се, че изборът на варненци ще върне надеждата

варненци?

-Както в цялата страна, така и във Варна повод за протестите на гражданите бяха високите сметки за ток, но дълбоките причини се коренят в обедняването на народа като цяло и недоволството на гражданите от унижателното положение, в което са принудени да оцеляват. Всичко това преля в недоволство срещу статуквото - разбитите улици и тротоари, тромавата администрация, проблемите с Морската градина, нарастващите съмнения за тъмни сделки, поради забавянето на обществените поръчки.

Гражданите не разпознаваха в общината институцията, която отразява техните интереси, а тези, от които зависеше това, не предложиха конструктивна алтернатива, нямаше диалог, който да предостави средства за справяне с кризата и да изпълни желанието на варненци да живеят и работят в цивилизован, динамично

блемите в няколко основни групи - лоша инфраструктура, непрозрачна администрация, некачествен обществен транспорт, недобре уредено паркиране, проблеми със синята зона, общият устройствен план, безработицата, чистотата и озеленяването, са сред належащите за решаване въпроси.

Ако бъде избран за кмет, всички тези наболели нужди ще приема като ангажимент към варненци, ще работя за тяхното решаване, за засилване на гражданския контрол и недопускане на зависимости на общинската политика от частни интереси на групировки. Сред приоритетните ми ангажменти ще бъдат грижите за децата, възрастните и социално слабите, подобряване на обществения транспорт и инфраструктурата, подкрепа за бизнеса и работещите в туристическата и морска индустрия.

-Защо българските общини все още не успяват

да се възползват добре от средствата, отпуснати по оперативните програми?

-Проблемите са много и от различно естество. Има чисто административни, има също така и проблеми, свързани с недоусъвършенствеността на нормативна база и непрестанните промени в нея. Съществуват, разбира се, и проблеми от финансов характер, свързани с необходимостта от наличен ресурс от страна на кандидатите, особено когато има съфинансиране по определени проекти. Примерно при участието на Община Варна в европейски проект, свързан със здравеопазването, на който аз съм ръководител, имахме сериозни трудности с осигуряване на пари от общинския бюджет. Европейската общност дава на страните - членки множество възможности, но ние трябва да мислим в посока оптимизиране на конкурентоспособността и да съсредоточим усилията си към усъвършенстване на ад-

министрацията. Това ще ни позволи успешното участие в европейски проекти.

-По професия сте лекар и се изкушавам да попитам какво трябва да направи държавата, за да задържи българските лекари в родината?

-Напоследък този въпрос е много актуален и най-често си го задават хилядите младежи в страната. Очаква ли ги нещо добро, след като ежедневно се сблъскват с неуредици и ограничения? Мнозина са напуснали страната ни и разбира се това е тяхно право - всеки търси възможност за по-добре реализация и по-високо заплащане. Но остават и много други хора, които приемат предизвикателството да работят в родината си.

Според мен, основните проблеми идват от недостатъчните възможности за квалификация и пречките пред ранната специализация. Това, с което аз мога да се ангажирам, и което е свързано с досегашната ми

работа във Военно морска болница и в общината, е подкрепа на програмите за здравеопазване, подкрепа при разрешаване на проблемите на болниците, независимо дали са държавни или общински. Независимо от собствеността, болниците са на всички варненци.

-Вие сте лекар със специалност, ценена високо на Запад? Кое Ви мотивира да останете в България?

-В годините на прехода се формира една нова култура на лесните решения и мнозина направиха своя избор, напускайки родината с различни мотиви, преди всичко финансови. Аз избрах да остана тук и да нося своята отговорност за себе си, за своите пациенти, за града, в който живея, с ясното съзнание, че моите умения и опит, са много по-нужни тук, отколкото в която и да е западна държава.

-Благодаря за интервюто и успех в предстоящите избори!

В Лион аплодираха хасковския ансамбъл „Китна Тракия“

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Прочутият ансамбъл „Китна Тракия“ при Тракийското дружество в Хасково подари чудесен празник на нашите сънародници в град Лион, считан за една от френските столици на изкуството. По покана на четири българо-френски асоциации, действащи на територията на регион Рона-Алпи, хасковските певци, танцьори и музиканти заминаха за празничен спектакъл в чест на 24 май в родния град на Екзюпери.

На тържеството Асоциацията на българските сту-

денти в Лион представи делото на братята Кирил и Методий. Децата от българското училище „Иван Вазов“ изненадаха публиката с театралната постановка „На гости при баба“, а малките танцьори от група „Шарено герданче“ и по-големите от асоциация „От Извора“ показаха, че родните ритми съпътстват българина навсякъде по света.

Кулминацията на големия концерт настъпи, когато пред публиката излезе дългоочакваният ансамбъл „Китна Тракия“ със специално подбрани изпълнения от богатия си репертоар.

Едночасовото сценично изпълнение на танцьори и певци увлече зрителите в експлозия от ритми, звуци и цветове и я зареди с огромен емоционален заряд, признават домакините. Те благодарят на своите приятели от Хасково, които пропътуваха 2000 км, за да зарадват българската диаспора, а и французите със

своето изкуство.

Посрещнаха ни с отворени сърца, мнозина се просълзиха от българските песни и танци, а накрая всички се хванаха на хоро, разказа Анаета Георгиева, секретар на читалище „Тракия“.

Ансамбълът изнесе концерт и в близкия до Лион град Сент Етиен. Френската публика там също бе

очарована от забележителния репертоар от вълшебни танци, мистични песни и увличаща музика. Най-любознателните научиха какво е това шиник, а други пробваха стъпките на ръченица. Асоциация „От Извора“ организира в района Рона-Алпи курсове по български фолклорни танци и песни с желанието да увековечат и

популяризират българското културно наследство сред българските семейства, живеещи днес във Франция, и сред френските си колеги и приятели.

„Китна Тракия“ при Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ е създаден през далечната 1960 г. В своя летопис има над 3000 концерта, изпълнени пред повече от милион и половина зрители и слушатели. Освен в страната неговото изкуство е познато на 4 континента: в Австрия, Алжир, Белгия, Германия, Гърция, Италия, Македония, Молдова, Полша, Русия, САЩ, Унгария, Чехия и Турция.

Неизменен лауреат и носител на златни медали от републикански фестивали, отличен с орден „Кирил и Методий“ – първа степен, днес ансамбълът с главен художествен ръководител Руско Русев продължава традицията да съхранява и популяризира фолклора на Тракия и други етнографски области на България.

Ден на тракийското дете в Перник

НЕДКА ГОСПОДИНОВА

На 30 май в Детския център в кв. „Изток“ – Перник, се проведе за десети път денят на тракийското дете. През тази година, той бе посветен на три големи юбилея: 100г. от победоносния край на Балканската война, 100г. от жестокото убийство на над двеста деца на бягащите бежанци от Беломорска Тракия в местността „Илиева нива“, 110г. от Илинденско-преображенското въстание и един скромнен юбилей – 10г. от учредяването на тракийското дружество „Капитан Петко Войвода“ в Перник.

В празника участваха деца от 3 до 12 г. – внуци и правнуци на членовете на дружеството, водени от своите родители, баби, прабаби и дядовци.

Възпоменателен по своя характер, след почитане паметта на убитите тракийчета, със всяка измината година, празникът става все по-съдържателен, за което допринасят предварително обявените конкурси – за най-хубава детска рисунка, за най-добро изпълнение на стихотворение, на песен и танци.

Още при влизането в залата, вниманието на всички бе привлечено от подредената изложба на детските рисунки и красивия плакат „Ден на тракийското дете“. След словото на председателята на комисията за работа със жените и децата – Стаменка Велинова започна литературно-музикалната програма, под ръководството на Магдалина Николова-секретарка на комисията. Рециталът „Децата – бъде-

щето на света“, изпълнен от 7 деца, бе много емоционален и вълнуващ. От големия брой изпълнители на песни, стихотворения и разкази, особено се отличиха: Павел Светлинов, Антоан Ивайлов, Милица Методиева, Зайра Чумар, Денис и Виктория Руменови, Кристиан и Антоан Иванови, Виктория Осойска, Симона Младенова и Лора Пенчева.

Участниците в програмата и изложбата, в зависимост от възрастта, бяха наградени от УС на дружеството с книги, игри, блокчета и флумастери, химикалки и др.

Всички участници бяха почерпени с пастички и сокчета. Нетърпеливите художници веднага започнаха да рисуват на подарените им блокчета за следващия ден на тракийското дете.

През последните години, както и тази година, поради организирания „зелени“ училища, се затрудняваме с присъствието на много изяви и талантливи тракийчета в нашия празник. Представят творбите си, но не могат лично да участват. Затова доста родители предлагат да организираме денят на тракийското дете по-рано през май или по-късно през юни. Ще обсъдим тези предложения и до колкото е възможно ще се съобразим с тях.

Празникът на тракийското дете и тази година привлече вниманието на местните медии и бе отразен в новините на Кабелна телевизия „Кракра“ на 1 юни – Международния ден на детето.

Българите в Украйна възраждат Одеския драматичен театър

Българите в Украйна възраждат Одеския драматичен театър, това съобщиха от Българския младежки клуб „Актив“. Известно е, че СТДБ е в тесни партньорски отношения с Асоциацията на българите в Украйна, по-голяма част от които са наследници на тракийски бежанци. На 7 и 8 юни 2013 г. на малката сцена на Одеския украински театър се състоя премиера на първия спектакъл на Одеския български драматичен театър към Всеукраинската обществена организация „Конгрес на българите в Украйна“. Пие-сата „Рейс“ по мотивите на българския писател и дра-

матург Станислав Стратиев ще е първата постановка пред широка публика в Одеса.

Трупата на новосъздадения театър дебютира на 18 май 2013 г. по време на участие в Международния

театрален фестивал „Велко Кънев“ в гр. Тополовград, България.

„За нас бе голяма чест да участваме във фестивал от това ниво. „Велко Кънев“ се провежда за 18-ти пореден път. Тази година

имаше 20 колектива от 6 държави – България, Молдова, Турция, Гърция, Македония и Украйна, която бе представена от нашия театър. Радва ни фактът, че нашата постановка получи и първата награда. Актрисата Альона Пепеляшкова спечели номинацията „Най-добра женска роля от втори план“ – сподели художественият ръководител на Одеския български драматичен театър, Станислав Садаклиев.

Режисьор на постановката „Рейс“ е народният артист на Украйна, режисьор, а също така художествен ръководител на Одеския украински театър, Игор Равицкий.

От есента театърът планира да разшири репертоара и да състави редовен график за изпълнения.

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ

На 6 юни в Нова Загора се състоя учредителното събрание, с което се възстановява тракийското дружество в града, съществувало и развивало дейност до 2004 г. Тракийското движение в Нова Загора има многогодишни традиции, продължавали от началото на миналия век до наши дни. В града съществува цял квартал, в който живеят потомци на тракийските българи от Западна и Одринска Тракия.

На призива на инициативния комитет за възстановяването на дружеството се отзоваха повече от 62 граждани на Нова Загора, потомци на тракийци, които приеха решение да бъде учредено дружеството, носещо името на войводата Руси Славов. Събранието утвърди устав на организацията с идеална цел, която ще ра-

ВЪЗСТАНОВЕНО Е ТРАКИЙСКОТО ДРУЖЕСТВО В НОВА ЗАГОРА

боти в полза на обществото. Между задачите, която тя си поставя, е активна обществена, патриотична, културно-просветна дейност за отстояване на тракийската идея и ценности, изучаване и огласяване на героичното минало на тракийци, посещения на родните места, принудително напуснати от техните предци и други.

Присъстващите приеха празник на дружество „Руси Славов“ в Нова Загора да бъде 11 май, рождената дата, по стар стил, на войводата. Те изявиха желание да продължат традициите по отбелязване на забележителни дати и кръгли годишнини, свързани с историята на нашата страна и на тракийското движение, Деня на Тракия и

други.

Избран бе седемчленен управителен съвет и тричленен контролен съвет на новото дружество. За председател на управителния съвет единодушно бе избран Илко Маринов. Определен бе размерът на членския внос и бе прието решение за юридическата регистрация на организацията.

В хода на изказванията бе отдадено дължимото на предишните председатели и активисти на тракийското, дружество в Нова Загора, бяха направени и първите дарения в касата на организацията. Щилиан Русев, който от години събира материали за историята на дружеството и тракийското движение в града, отправи при-

зив към присъстващите, ако имат запазени снимки и други материали от миналото, да ги предоставят, като съобщиха, че трудът трябва да бъде завършен още тази зима. Направено бе предложение дружеството да предприеме мерки и да се обнови паметната плоча, поставена на къщата на войводата Руси Славов в Нова Загора. На събранието присъстваха председателят на тракийското дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен и членът на управителния съвет на сливенската организация Стоян Матушев, както и председателят на тракийското дружество „Георги Кондолов“ в Старо село, което се намира в съседство с Нова Загора, Иван Маринов.

На 5 юни победителите в конкурса на СТДБ „100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи“, заминаха на посещение в Европейския парламент в Брюксел. Това пътуване- награда бе осигурено от евродепутата от групата на социалистите и демократите и член на Върховния комитет на съюза Евгени Кирилов.

И така в уречения ден единадесетте средношколци (колкото, в крайна сметка, се оказаха създателите на анонимно оценяваните творби), водени от Ваня Стоянова, научен секретар на ТНИ и член на журито и Иванка Стоилова от СТДБ гостуваха на Е. Кирилов в Европейския парламент.

Топлото и слънчево посрещане на българската група започна още от летище „Завентем“ – с необичайното за Брюксел ясно и хубаво време, което обещаваха приятно прекарване. Към него се добавиха сърдечните усмивки на двамата асистенти на Е. Кирилов – Диана Попова и Георги Събев – които с блестящата организация на пътуването, отзивчивостта и присъствието им до българските гости по време на целия им престой превърнаха двата дни в Брюксел в незабравимо преживяване.

В Европейския парламент средношколците бяха посрещнати от Евгени Кирилов, който ги поздрави с постигнатия успех и изрази радостта си от срещата си с млади хора, които обичат българската история и пазят паметта на своя род. Той им разказа за работата на една от основните институции на Европейския съюз, която олицетворява единството на европейските народи и е

НАШИ ДЕЦА В ЕВРОПАРЛАМЕНТА

Победителите в конкурса „100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи“ на посещение в Брюксел

призвана да защитава интересите на нейните граждани. Пример за това е особено внимание, отделяно на проблемите на младежта и младежката безработица и усилията за изработването на общи решения, които да подпомогнат реализацията и развитието на младите хора в страните от Евросъюза. Е. Кирилов засегна и свързани с тематиката на конкурса проблем за имотите на тракийските бежанци и посочи неговата сложност, миналите и предстоящи усилия за решаването му в рамките на ЕП. Нека припомним, че българският евродепутат е

ангажиран с тракийската проблематика не само като тракиец по произход и като член на ВК на СТДБ, но и като дипломат. Още през 2007 г. заедно със своята колежка от ЕП Маруся Любчева той внесе предложение за поправка в доклада за напредъка на Турция като страна-кандидат за членство в ЕС във връзка с нерешения въпрос за обезщетението на тракийските българи.

Евгени Кирилов пожела на средношколците успех по избора на път на познанието. Със сигурност, водени от своите мечти, труд

и умения, някои от тях един ден може би ще стигнат и до Брюксел като бъдещи политици и експерти. Учениците благодариха сърдечно на Е. Кирилов за предоставената

от него възможност да посетят ЕП, да се запознаят с една друга страна и култура и му подариха книги, свързани с историята на тракийските българи и паметни знаци от родните си места. От името на СТДБ той получи и най-новото издание на книгата на акад. Л. Милетич „Разорението на тракийските българи“.

Група от България имаше възможност да присъства на заседание на Групата на социалистите и демократите в ЕП, където председателят на групата – австрийският депутат Ханес Свобода – прекъсна заседанието, за да ги поздрави с „добре дошли“ и ги поздрави като победители в конкурс на историческа проблематика. Със слушалки на ушите, на български език или на някой от чуждите езици, които изучават, учениците изслушаха част от дебатите в залата. По-късно те се запознаха с интересната презентация, направена за тях от г-жа Светлана Танова за ролята и функциите на Европейския парламент и в диалог с нея показаха познания по въпроси от историята и актуалното

състояние на ЕС и ЕП.

Културната програма включваше и посещение на два исторически музея. В първия от тях – Парламентарния – средношколците се запознаха с ключови събития от историята на европейските страни, вкл. и България, и пътя към общото им бъдеще. Музеят е особено впечатляващ с модерните си средства на презентация и ангажиране на зрителите в него. Учениците можаха сами да задават въпроси и изкажат мнения, които веднага се появиха на интерактивната стена. На следващия ден те посетиха Кралския военно-исторически музей, който задоволи специалния им интерес към историята с експонатите си от епохата на Средновековието през важните за Европа битки и двете световни войни до съвременните танкове и самолети на въоръжение.

Разходките из старинната част на Брюксел и „Европейския“ квартал, парковете и цветните градини, интересната архитектура и паметниците-символи на Брюксел, часовете за отход в ресторантите с типичната белгийска кухня оставиха вълнуващи спомени у всички. Не по-малко ценни са и приятелствата, които младите хора от различни краища на България създадоха по време на двата дни, прекарани заедно. Но освен с емоционалните преживявания, снимките и сувенирите за близки и приятели, които отнесоха със себе си, тази кратка екскурзия – награда за положения от тях труд и постигнати резултати – разшири представите им за света и собствения им път в него и насърчи мечтите и стремежите им.

В Хасково представиха книга под знака на трагичен юбилей

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

На 100 годишнината от разорението на тракийските българи бе посветено представянето в Хасково на книгата „Кървавата 1913г.“ от Георги Петков. Тя разказва за жестокостите на турския башибозук и частите на редовната турска армия в ивайловградското село Арнауткьой / днес Гугутка/ преди век.

Трагичните събития са сравними с кланетата при Батак и Ятаджик /днес Маджарово/, каза писателят Петър Василев, който представи второто издание на книгата на среща с читатели, организирана от Тракийското дружество „Г. Сапунаров“ и читалище „Тракия“. „Кървавата 1913г.“ е истински мемориал на Гугутка, по-дълготраен от гранита, допълни той. За

годините си, а те не са никак малко, не съм чел по-покрътителна книга.“

Изпълних бацината за ръка и по спомени и документи написах тази своеобразна история на моето село, която е най-голямото ми богатство, каза авторът. Иначе всичко щеше да потъне смятали неговите земляци. Книгата възкресява спомена за опожарените и унищожени 102 от общо

111-те къщи в Гугутка, за избитите над 100 местни жители. Шестима са отвлечени, между тях и бабата на Георги Петков.

Председателят на Тракийското дружество Кирил Сарджев поздрави автора и пожела книги като тази да не остават по рафтовете, а да бъдат препрочитани, а жертвите на зверствата да не бъдат забравяни от поколенията.

ДОЦ. ХРИСТО ГИНЕВСКИ

Продължение от миналия брой

Бунтовното Устово (1878-1912 год.)

Това се извършва тайно и не са допускани провали. Много дейни в тази опасна дейност освен свещ. Келпетков са Дечо Стоев, Вранчо х. Чонев, Владимир Корув, Дечко Янев, Тодор Мавродиев, Кечо Кундурджията, Черен Васил, Панайот Пиренски, Манол Ружинов, Георги и Никола Сулинаджиеви, Стайко Камбуков, Харалампи Костов, Иван Анастасов Сулинаджиев, Добра х. Петкова заедно с дъщеря си Злата, Рада Тодорова Пишинова и др. Само за един ден са събрани 120 турски лири за оръжия и муниции. Те са предадени лично на В. Сарафов чрез куриера П. Пиренски. Свърталище на революционният комитет е шивашката работилница на Дечко Янев, която е на пазара. Там е и неговата книжарница. Деен участник в движението като четник в районната чета на Сарафов е Васил Н. Величков. След 1902 г. той е в четата на Пею Шишманов.

Устовският комитет често посреща пратеници на Чепеларския пункт, осигурява им прикритие, храна и т.н. Това е едно от задълженията на членовете и ръководството на комитета. Тук се провеждат срещи и съвещания с представителите на останалите селски комитети. За прикритие – те се провеждат най-вече в съботен ден, когато в Устово идва множество хора за съботния пазар. В Устово идват куриери от селата, за да получат различни пратки за тях – литература, а и оръжие, когато дойде такова. Организацията е стегната, добре подредена и не допускат провали и предателства. Оръжията в Устово се приемат в колибата на Тодор Мавродиев, в местността Чуча над селището.

По всичко личи, че устовци дават доста пари за оръжие, но то все не идва, или пък ако се достави е малко, старо, без необходимите боеприпаси. Това, както и авторитарният стил на Сарафов предизвикват не само недоволство, но и подозрения дали парите отиват действително за оръжие, или се злоупотребява. Ражда се идеята да се изпратят двамата ръководители на местния комитет до Централното ръководство на ВМК и да проверят къде отиват събраните с толкова труд и настойчивост пари. Дечо Стояновски и Атанас Шапарданов заминават за София, като отиват до Ксанти (заобикалят Чепеларе) и през Г. Джумая за София. Там те дават пари и получават уверение, че оръжие ще бъде доставено. Това тяхно действие, без санкцията на

В. Сарафов, съпада с неговото убийство. Проблемът със събирането на средства, с непрозрачността на тяхното изразходване, поражда съмнение и у други местни дейци. Хр. Караманджуков счита, че са събрани над 1000 турски лири, а оръжие не идва или, ако се доставя, то е остаряло.

Събраните средства никак не са малко и е естествено да се питат къде отиват и защо няма оръжие. Още по-вече, че създадената районна чета към Чепеларския пункт започва действия за сплашване и осигуряване на пълна подчиненост на селските комитети – убит е К. Сбирков (от Д. Дерекъой), наклеветен за доносничество, в Чепеларе е убит Бекир ефенди, заподозрян като турски шпионин. Сплашват се известни люде като К. Серезлиев от Чокманово, Киряк Данчев от Устово за събиране на пари. Тези действия стряскат немалко от революционните дейци, както и населението. Хората около В. Сарафов (Хр. Арнаудов-Попчето, Георги Кръчмалията, Георги Иванов – дядо Петър и др.) не се съобразяват с мненията и вижданията на дейците в Турско и подкрепят Сарафов в налагането на терор и шантажи при събирането на средства. Така започва създаването на напрежение в отношенията между ръководството на пункта и местните комитети. Такова съществува и в самото Чепеларе. Напрежение съществува и в отношенията на пунктното ръководство

с устовския комитет. През 1900 г. в Устово започват да идват известия от Чепеларе, че някои устовски търговци и първенци са съмнителни, ненадеждни за делото и трябва да се сплашат. Четниците искат да убият Петко х. Колев, набиват Кечо чорбаджи, но местният комитет се възпротивява срещу такива действия. Създаденото вътрешно околийско ръководство на организацията със седалище Чокманово се оглавява от Таньо Стоев, а секретар е Хр. Караманджуков. То осъществява редица действия за укрепване на организацията, но постепенно и те се съсредоточават върху събирането на пари, като се използват и изнудвания, и сплашвания. Липсва пълна документация колко средства са събрани от селските комитети. Това състояние започва да тревожи и Окръжния комитет на ВМОРО в Одрин, който иска съгласие да сложи край на тази опасна практика в Ахъчелебийско. Стига се до изпращането на Атанас Шапарданов за главен учител в Устово, за да промени обстановката. Това се прави тайно без знанието на Чепеларския пункт. Отношенията се влошават още повече, когато се иска пунктът да даде отчет колко са събраните пари, за какво са изразходвани, на кого са дадени и защо няма оръжие. Така се стига до решението устовските ръководители Дечо Стоев и Атанас Шапарданов да заминат за София и потърсят отговор къде отиват събра-

ните пари. Тези сведения хвърлят допълнителна светлина около отиването на местните революционни дейци в София. То не е само тяхна инициатива. Нещо, което досега не се подчертава и изтъква. По това време в Чепеларе е убит ръководителят на пункта В. Сарафов с цел грабеж. Скоро убиецът е разкрит – съдържателят на кафенето Георги Мавров. В това кафене се събират дейците на движението. Павел Генадиев в спомените си потвърждава, че след убийството на В. Сарафов намира и взема скритите от неговия убиец 4624 златни турски лири и 100 сребърни. Не е известно защо задържа в Чепеларе, много повече от посочената сума от Христо Караманджуков. Основателни са притесненията на местните ръководители и най-вече на устовските относно разпореждането с тях. При това не става дума за лични отношения (само) – в края на 1900 г. Сарафов освобождава устовския ръководител Вл. Корув (р. в Габрово, Ксантийско, учител в Устово) и на негово място поставя Дечо Стоев Стояновски. И макар че Дечо е само от няколко месеца ръководител на комитета, той е предпоставен от Сарафов няколкократно. Сарафов налага глоби на устовските дейци – по 1 турска лира на Ат. Келпетков, Вл. Корув, Ат. Шапарданов, а на Дечо Стоев – 5 турски лири. Тази глоба е наложена на 1 януари 1901 г. Тези действия преливат чашата на търпение и Дечо съобщава на околийското ръководство в Чокманово, че ще отсъстват от Турчиново (псевдоним на Устово в революционната документация) 10-15 дни и за заместник оставя Харалампи Костов. Синът на Стою Ружинов (Стояноолу) в своите спомени пише, че през 1900 г. баща му дал 30 турски лири на Сарафов в Чепеларе след заплахата, „че ще му бъде напакостено”. И добавя, „че

излязло било име на нашия край – златната долина”. Убийството на Сарафов не е случайно – не е само от стремежа на хора около него да го ограбят. Те просто са в една атмосфера, една среда, в която парите стават все повече главното, като се изместват идеалите за свобода, за обединение на Отечество, за саможертва в името на тези възвишени цели. Да не говорим за морална чистота. Има и криминален момент, но има и стремеж за забогатяване, за ограбване, за шантажиране на имотни хора. И тъкмо когато местните дейци правят усилия да преодолеят тези действия на чепеларския пункт, които не се одобряват и приемат от населението, се стига до зловещото убийство на Дечо Стоев и Атанас Шапарданов. На мястото на убития Сарафов ВМК изпраща Константин Антонов (Вълчо). Новият ръководител, без да опознае обстановката, дейците на юг от Рожен, без да вникне в техните съмнения и тревоги, без да оцени действията на своя предшественик, взема крайно необоснованото решение да ликвидира двамата дейци на устовския революционен комитет. Причините за решението са за затягане дисциплината и възвръщане влиянието на пункта, „самоволните” действия на Стоев и Шапарданов. Тези и други документи, свързани с Устовския революционен комитет, са от архива на Тодор Тодоров, един от авторите на историята на Чокманово и са публикувани. К. Антонов взема част от районната чета и тръгва за Устово в деня, когато се чества големият християнски празник Загевезни. На този празник по-младите вземат прошка от по-възрастните, от родители, от баби и дядовци. Антонов и четниците (8-9 души) се превеждат през реката до къщата на Вранчо х. Чонев. Там престояват до петък, а след този ден поръчват, че за съботния ден е насрочено събрание.

Денят е 10 февруари 1901 г. За така нареченото събрание в Устово са поканени някои председатели и членове на комитетите от околните села, както и членовете на Устовския комитет. Събират се в Хроновската колиба в м. Пазлак над Устово. Според различни сведения и спомени на очевидци на това зверско братоубийство присъстват

В. Данаилов и Димитър Мавров от Райково, Хр. Караманджуков (по спомен на Хр. Стоев, брат на Таньо Стоев от Чокманово). Тодор Хвойнев обаче не споменава, че на убийството присъства Хр. Караманджуков. Двата са заклани по много жесток начин, въпреки молбите на присъстващите да се прояви милост. Както пише по-късно Христо Караманджуков: „Това беше един гръм от ясно небе. То произведе неотразимо впечатление и предизвика смут в организационните среди в Устово и околността”. А поводът да се свика уж това организационно събрание бе по случай идването на новия пункт началник К. Антонов. Убийството на двамата революционни дейци е замислено още от В. Сарафов, но осъществено от К. Антонов. Опитите на някои дейци да обвинят в убийството на Сарафов двамата дейци на Устовския комитет много скоро се сгромолясват с откриването на убиеца и откраднатите пари. С това деяние Антонов не постига целите си – напротив, нанася неправилен удар на организацията, той е смъртоносен. Дейците от цялата околия са смутени и разтревожени. Достатъчно е да споменем, че един от видните дейци на организацията Вл. Бочуков от Райково споделя, че напуска организацията и допълва, „че си закачих комитлика на

Рожен на една ела”. Той напуска края и заминава за Княжеството. Особено тежко е състоянието на Устовския комитет, но сериозен спад има и в Петково, Горно Дерекъой, Долно Дерекъой, Райково, Левочево. Спада ентусиазмът у членовете на организацията, не се събират средства за оръжие и други материали.

Тодор Хвойнев от Левочево определено счита, „че откак убиха Дечо Стоев и учителя Шапарданов” никаква организация не съществува. Може и пресилено да е това твърдение, но е факт, че разстройството в революционната организация в Ахъчелебийско е силно, много от местните комитети се обявяват срещу такива действия и са силно разколебани. Най-тежък удар получава революционният комитет в Устово – практически той е обезглавен, много от дейците му се отдръпват. Преставя да събира средства за оръжие, материали и т.н. Последвалите терористични акции на районната чета – нападението срещу Салих паша в Януздере (Елховец), убийството на чепеларския кмет Иван Чичовски намаляват още повече влиянието на революционната организация.

Земляческа среща в с. Ефрем

ГЕОРГИ ДИНКОВ, ДИМИТРОВГРАД

Тази година традиционната земляческа среща в с. Ефрем, община Маджарово, събра няколко стотин потомци, пръснати в различни краища на страната. В майската утрин с леки коли и автобуси те заприиждаха в китното селце, сгъшено в южните склонове на Източни одопи, недалече от бистрите води на язовир Ивайловград. Селският мегдан се изпълни с народ и бе огласен от музика и песни. На

традиционната среща приветствено слово произнесе проф. д. и. н. Георги Янков. Той разказа колко свидно му е родното село, където като пастирче е обикалял горските поляни и пътеки и където познава всяка педя земя. И на неговите родители, както и на повечето ефремци, коренът е от с. Сачанли, Беломорска Тракия. Всички те са преживели ужасите на т.нар. разорение на тракийските българи. Прокудени от родните места те се заселват в Ефрем и селото бързо се разраства.

В средата на миналия век става средищен център на околните села Малко Брягово, Бориславци, Дъбовец и др. Построена е голяма училищна сграда, открива се прогимназия, има и детска градина, в които израстват и се учат над 100 деца. Днес в селото са останали едва 80 човека и те са предимно стари хора. Но техните внуци и правнуци не са ги забравили и редовно ги навещават. Всяка година по това време на май потомствените ефремци пропътуват много километри, за да

се върнат в родното място. Много от тях се изкачват и на близкия връх Света Марина, от който се виждат минаретата на Одрин. В подножието на планинския връх е местността „Глухите камъни“ където в скалите първобитни хора са издълбали своеобразни жилища, а по стените – стълбички за изкачване. Местността все още не е проучена и очаква своите откриватели. На срещата певчески състав от селото изпълни богата програма. За всички това бе един незабравим ден.

ТД „Капитан Петко Войвода“ – Перник на 10 години

НЕДКА ГОСПОДИНОВА

На 15.04.2013г. ТД „Капитан Петко Войвода“ в Перник – единственото в Югозападна България, навърши 10г. Този наш малък юбилей съчетахме с големия юбилей 100 години от победоносния край на Балканската война, която за тракийци от Одринска Тракия е Освободителна и с отчета за дейността ни за през последните 5г.

Участващите в тържеството бяха поздравени с чудесната литературно-музикална програма – от най-любимите патриотични песни за нашата родина България и химна на тракийци, изпълнена от певицата Теменужка Димитрова и акордеонистката Марияна Стефанова.

Председателят на дружеството – Петър Янков,

след като изказа благодарността на всички към изпълнителите, предостави думата на председателя на областния съвет на Съюза на офицерите и сержантите от резерва в Перник Любомир Лазаров за слово за 100г от Балканската война. Кратко, но много съдържателно, емоционално и възторжено поднесено, то ни развълнува дълбоко.

Избраната от присъстващите делегати Стоянка Колева пое ръководството на деловата част.

След като изказа благодарност за прекрасното слово на г-н Лазаров и за съвместната работа с нашето дружество, тя предостави думата на председателя Петър Янков за отчета за дейността ни от 2008 до 2013г и на председателката на контролната комисия Галина Бързашка за

финансовото състояние на дружеството.

В изказванията си, членовете на дружеството отправиха благодарности към председателя и целия УС за възхода ни – за 10г. Не бяха спестени и критичните бележки за недостатъчната активност на клубовете в повечето квартали, за преустановяване на благотворителната и дарителска дейност, за пре-

кратяване дейността на певческата женска група „Авлига“ и др.

За по-нататъшно подобряване и обогатяване по съдържание и форми на дейността ни в бъдеще, бяха приети решения.

По предложение на избраната от делегатите комисия, председателят й Димо Попов беше избран с пълно болшинство новия УС с председател Петър Янков и новата КК, с председател Галина Бързашка.

След поздравление на Желязко Бонев – един от най-възрастните учредители на дружеството, по случай неговия 80 годишен юбилей, започна празничния обяд.

Наред с поръчаното меню в ресторанта, тракийци, с удоволствие си похапнаха от тракийските ястия, пригответи за кулинарната изложба от трайките – катми, постни баници и други сладкиши.

Тракийска музика огласяше залата над четири часа. Наред с любимите тракийски хора и ръченици, за младите не липсваха и съвременните за тях мелодии и танци. Удовлетворено беше желанието на голяма част от присъстващите за граовска музика и любимото за граовци и тракийци граовско селско хоро.

При търгването и раздялата ни с прегръдки и целувки, много често със сълзи на очи, си тръгваха тракийци, пожелавайки си здраве, весели празници и по-чести срещи.

В Бургас представиха НОВИ КНИГИ

ДИМО КАРАБЕЛОВ

На 30 май в залата на Окръжна библиотека „П.К.Яворов“ в Бургас се събраха тракийци и почитатели на сериозната литература. В присъствието на академик Георги Марков и Стоян Райчевски, директорът на издателство „Захарий Стоянов“-Иван Гранитски представи книгата „България в Балканския съюз срещу Османската империя 1911-1913 г“ от Г. Марков, „Разорението на тракийските българи през 1913 г“ от Любомир Милетич и „Етническото прочистване на българите в Източна и Западна Тракия и Мала Азия/1903-1913-1923 г/ от Стоян Райчевски.

Автори разказаха изчерпателно за тези исторически събития, подкрепиха думите си и с много факти и документи, до които те са се докоснали в своята изследователска работа.

На въпросите за тракийските имоти изчерпателно отговори доц.д-р Маруся Любчева-член на Централното ръководство на СТДБ и почетен председател на Тракийско дружество „Екзарх Антим Първи“ в Бургас и един от вносителите на въпроса в Европейския парламент през 2008 година.

Срещата премина много вълнуващо и трогателно.

Поход „По стъпките на спасението“

Тракийското дружество „Георги Сапунаров“-Хасково и Народно читалище „Тракия-2008“ организираха на 19 май във връзка с честванията на 100 г. от разорението на тракийските българи поход до бившето село Сачанли, което днес се намира в Гърция. В похода участваха 44 членове на тракийската организация. Въпреки горещото време и трудния терен, предимно планински просеки, за 7 часа бяха преодоляни близо 20 км. до историческото селище. Основната част от участниците са потомци на бежанци от същото село. За тях това беше своеобразно докосване до историята, разказвана им и от техните деди. В памет на жертвите, дадени от с. Сачанли през септември и октомври 1913 г., пред останките на черквата беше извършена панихида. Тя беше подготвена от Руска Караджова, председател на комисията към УС и Керанка Стайкова, член на читалищното настоятелство. Въпреки натрупаната умора от прехода участниците останаха доволни, защото сбъднаха една своя мечта.

СКЪБНА ВЕСТ

На 27 май русенските тракийци се разделиха с д-р Димитър Граматиков – почетен председател на ТД „Тракия“. Ден след като навърши 58 години, началникът на белодробната болница в Русе изгуби битката с най-коварната болест. През 2012 г. той бе отличен с почетния знак на БЛС за лекар на годината. Освен прекрасен лекар, д-р Граматиков бе и човекът, възстановил Русенското тракийско дружество през 1991 година. Вечен поклон!

СКЪБНА ВЕСТ

На 26 май на 75 –годишна възраст почина Руска Костова Япаджиева- председател на тракийско дружество гр.Несебър и дългогодишен деятел на тракийското движение в България. Целият й съзнателен живот измина в полза на хората, на добрината, прегърнала болката на всички тракийски бежанци и техните потомци. Делата й няма да бъдат забравени, защото тя остави много последователи. Поклон пред светлата й памет.

Тракийско дружество гр.Несебър.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корусев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА

СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Предлагаме ви с малки съкращения есето на Алексия Янева Алексиева, ученичка от 8 кл. на СОУ "Христо Ботев" в Айтос, една от наградените в средношколския конкурс на СТДБ "100 години от Балканските войни и от разорението на тракийските българи"

Д-р Иван Павлов ми разказа следния случай, предаден разказ, преживян от неговите дядо Иван и баба Каля, които идват като бежанци в България през 1878 година:

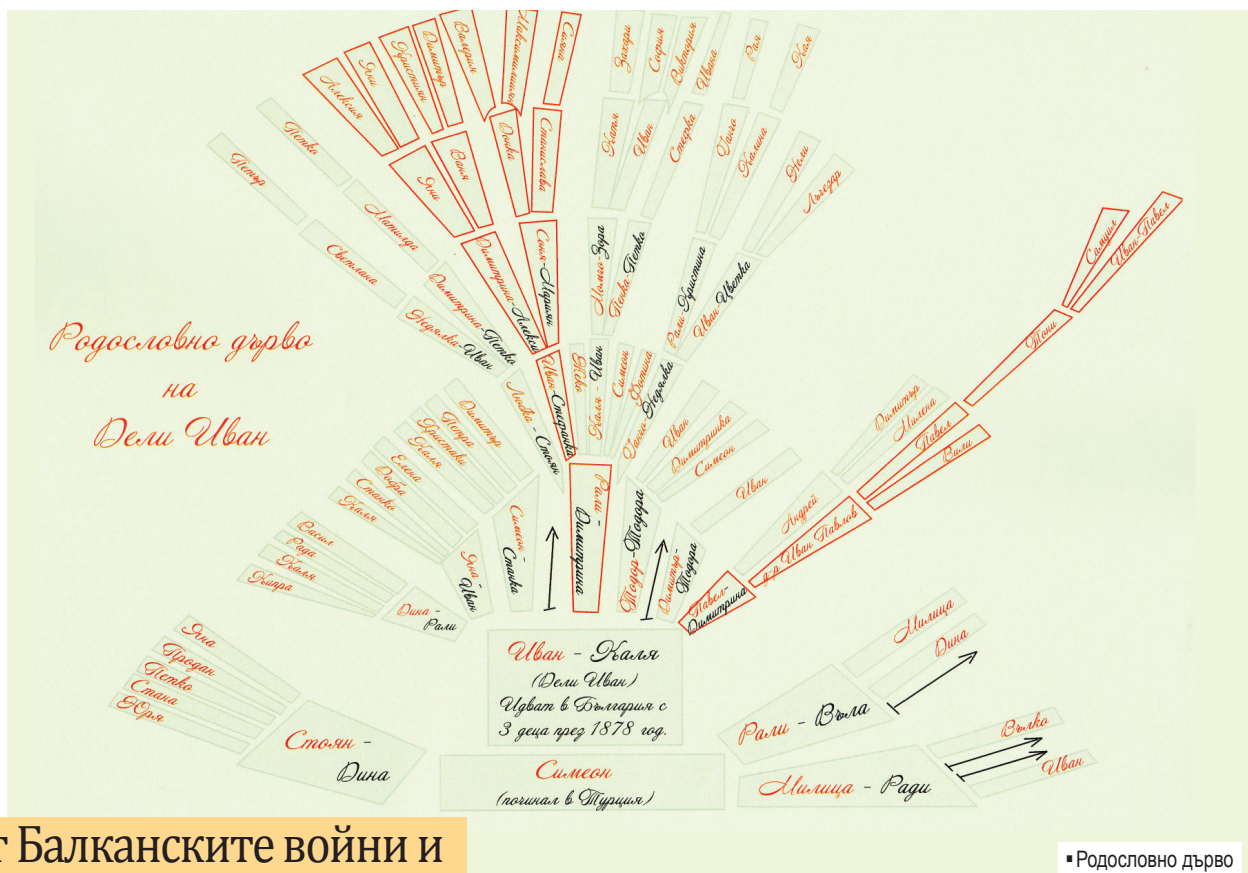
„След денонсирането на Сан Стефанския договор, България отново е осакатена, като голяма част от токущо освободените ни земи попадат отново в ръцете на османските поробители. Там остава и село Ковчас. Българите пак са подгонени, цели села в Източна Тракия обезлюдяват. Бягат хората, кой както може, за да се спасят от ножа на башибозуците и горски разбойници-доалии. Бягат в буквалния смисъл на думата, към вътрешността на България. Дядо ми, дели Иван, със своите съселани от с. Ковчас се заселва в с. Къпеклий (сегашното с. Пещерско, Бургаско). Но как е станало това драматично бягство?

Заедно с другите, бяга и дядо ми със своята невеста Каля и трите им деца, най-малкото няколко месечно бебе-синче. Хората се промъкват нощем, избирайки най-затънтените пътеки, защото по петите им са шайки от колачи и плячкаджии-настървени, безмилостни, фанатизирани. Най-краткият път е през Странджа, тази майка-закрилница. Със себе си носели каквото може да

се носи при такъв луд бяг – само каквото имаш на гърба си и някоя скътана парица.

Много тихо, много предпазливо се промъкват нашите хора през планинските пътеки, като са избягвали всякакъв демаскиращ шум и дрънкане. Не е трудно, обаче да се досети човек, какво ще прави едно бебешко кърмаче, недоспало, нехранено – пищи, колкото му глас държи през целия път. Тревогата на бегълците е голяма-клетото бебе с изданическия си плач може да им навлече голяма беда – да бъдат изклани всички. Почва нескрито роптаене на останалите от групата и в края на краищата направо заявяват на баба ми – бебето да бъде изоставено в гората!

Пред какъв жесток избор е била изправена майката и

100 години от Балканските войни и

Родословно дърво

РАЗОРЕНИЕТО НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

какво разкъсващо сърцето решение е трябвало да вземе, за да спаси групата? Да изостави рожбата си – син, на име Симеон. И я оставя, скътана в шубраците, върху една постелчица. Облекчена от бебешкото присъствие, групата продължава по нататък. Продължава и гонитбата на потерята! Нещата, обаче вземат друг ход. Тук няма да посягаме към темата за майчината любов, но ето какво се случва.

След много-часов бяг напред, майката в един момент се спира и внезапно взема едно не по-малко безумно решение – оставя двете си момиченца Дина и Яна на мъжа си и сама тръгва по обратния път, за да дири изоставеното си дете. И какъв невероятен късмет-намира не-

поктнато чедото си, останало по една случайност неразкъсано от странджанските чакали и вълци и незабелязано от преследвачите. Вече сама с бебето продължава напред и някъде навътре в България застига мъжа си и останалите.” Годици по-късно, това бебе е вече зрял мъж, баща на четири деца – Каля, Христики, Димитър и Петра. Но съдбата си е съдба и никой не е могъл да избяга от своята. Почват Балканските войни – венец на десетилетните усилия на българската държава да отхвърли веригите на Берлинския договор. Симеон взема участие като доброволец в Одринското опълчение. При една атака той пада смъртно поразен. За Родината ни е дал живота си, значи е дал всичко!

Когато моята баба разказва за майка си, очите и стават по-тъмни и много, много тъжни. „Аз съм Димитрина, по-голямата дъщеря на Стефанка, която е родена на 17.04.1925 год. в с. Курфалий, Истанбул. Ето какво ми разказваше майка: ”Помня, че къщата ни беше „на земя”, с три стаи. Имахме много миндери с възглавници и много голям двор, където играехме на воля с двамата ми братя Костадин и Иван. Имахме и по-малка сестричка Росанка, която пълзеше край нас, но почина на една годинка. С нас играеше и Бедиха, моя връстничка и много добра приятелка. Тя беше дъщеря

на мухтарина/кмета/ „Гърбът” на тяхната къща беше към нашия двор. Къщата им беше дълга, с повече стаи, но също „на земя”. С тях бяхме синурдаши, имаме комшулук, който беше до кладенеца. Този кладенец беше в двора ни отпред – плитък, но с много вода. До него имаше каменно корито, където мама переше. Помня, че пред нашата къща имаше голям орех и черница, а зад къщата, също в двора ни, имаше „сух” кладенец, много дълбок. В селото имаше и джамия, но и църква. Аз и мама редовно ходехме на църква. Пред джамията беше къщата на вуйчо ми. Минавах реката и отивах у тях. Баща ми и майка ми ходеха да работят „на жетва” извън селото. През другото време, баща ми работеше кираджилък – пренасяше стока с биволи. В селото имаше само турско училище. По-големият ми брат Костадин ходи една година в него, но през 1931 год. ни казаха, че ако искаме да учим в българско училище да отиваме в Цариград или в България, или да слагаме фереджетата и в турското училище. Тогава на всички деца ни направиха снимки с паспорт, който още пазя и тръгнахме

за България. Бях на седем години. Взехме багаж, по-къщнина, дрехи, колкото и каквото можем да носим в бохчи. Отидохме в Цариград. Там видяхме лелите ми. Помня, че вечерта се качихме на кораб. Стояхме до късно, без да заспим, разглеждахме го. Бяхме около трийсетина души, с децата, с паспорти и на сутринта пристигнахме в Бургас. Посрещна ни чичо Петър, а бате Жельо ни покани да идем в село Факия, защото там имало работа. Четири-пет години бяхме заедно с близките си, но после всички те се изселиха – едни в с. Росина, Търговишко, други в Хасково, Стара Загора, Варна. Помня, че когато пристигнахме във Факия всички жени и деца бяха облечени със сукмани, а аз бях с рокличка. Знаех и турски език. На осем години се грижех за едно малко дете и родителите му ми направиха и подариха сукман. Баща ми режеше дърва. Правеше турлуци, изправяше изрязаните дървета, подпалваше ги и правеше дървени въгли-

ща-кюмюр. Предлагаше ги за продан в Грудово. Труден беше животът ни! Пристигнахме бедни, разорени, оставили имотите си в Турция, но... останали БЪЛГАРИ! Всичко това, което помня днес, показва какви сме и какви искаме да бъдем!

Омъжих се на шестнайсет години и от тогава живея в г. Айтос. Имам две дъщери, четири внука и четири правнука – Алексия, Яни, Кристиян и Димитър. Малката ми дъщеря Соня ходи в моето родно село през 2002 год. Сремнала се с един 95 годишен старец – турчин, който помнел моите родители и показал къде е къщата ни. Соня я намерила. Видяла ги – къщата, двора, „сухия” кладенец, черницата... Направила си е снимки до тях. В двора, други хора-турци, са си построили голяма къща, а нашата я ползвали „за натория”. Донесе шепа пръст от родното ми място. Дълго плаках и продължавам честичко да плача...”

Снимки от родното място на прабаба Стефанка, 2002 год.

Паспорти на моята прапрабаба Стефанка